

SPRAWOZDANIA

47 Zjazd Polskiego Towarzystwa Botanicznego
Łódź, 3—6 września 1986 r.

Organizatorem Zjazdu był (po raz trzeci w swej historii) Oddział Łódzki PTB. Dla kolegów z Łodzi była to zarazem jedna z imprez towarzyszących obchodom 40-lecia ich Almae Matris.

Przewodni temat Zjazdu: „Zasoby genowe roślin — perspektywy badawcze, wykorzystanie, ochrona” był odpowiedzią (nie pierwszą i nie jedną) tak Towarzystwa jak i Oddziału Łódzkiego na postępującą w olbrzymim tempie eksterminację polskiej flory oraz powodujący ją katastrofalny i stale pogarszający się stan środowiska przyrodniczego — wynik rabunkowej i krótkowzrocznej polityki gospodarczej.

Zjazd rozpoczęto 3 września o godzinie 8³⁰ Walnym Zgromadzeniem Delegatów w gmachu Instytutu Fizyki UŁ. Ze względów organizacyjnych Walne Zgromadzenie podzielono na dwie części. Pierwsza, trwająca do godziny 9³⁰ dotyczyła głównie przyjęcia nowych członków honorowych. Po przerwie, o godzinie 10⁰⁰ nastąpiło uroczyste otwarcie Zjazdu. Przewodnicząca Oddziału Łódzkiego doc. dr Maria Ławrynowicz przywitała przybyłych gości krajowych i zagranicznych, władze Uniwersytetu Łódzkiego, oraz podziękowała wszystkim, którzy w jakikolwiek sposób przyczynili się do organizacji spotkania. Wskazała również na hasło przewodnie Zjazdu podkreślając, że temat ten integruje rzeczywiście wszystkich botaników, teoretyków i praktyków, przedstawicieli kierunków „molekularnych” i „klasycznych” — spełnia więc, wraz ze Zjazdem któremu przyświeca, zasadnicze zadanie Towarzystwa, jakim jest integrowanie całego środowiska botanicznego. Odpowiada także potrzebie chwili oraz łączy się ze stuleciem urodzin wielkiego uczonego i bojownika o ochronę przyrody — profesora Władysława Szafera. Następnie Prezes Towarzystwa profesor Benon Polakowski przywitał w imieniu Zarządu Głównego PTB przybyłych oraz powołał komitet honorowy Zjazdu.

Zabierając głos Jego Magnificencja Rektor łódzkiej Almae Matris profesor dr Leszek Wojtczak, powitał uczestników Zjazdu w imieniu Uniwersytetu i podkreślił wysoką pozycję botaniki w Łódzkiej Uczelni. Przywołał także nazwiska zasłużonych, nieżyjących już botaników profesorów: Jana Muszyńskiego, Wacława Moycho, Franciszka Skupieńskiego, Anny Wałek-Czarneckiej i Jakuba Mowszowicza — twórców łódzkiego ośrodka botanicznego. Kolejny punkt programu stanowiła uroczystość wręczenia dyplomów pięciu nowo przyjętym członkom honorowym. Wyróżnieni zostali tym zaszczytnym tytułem czterej wybitni botanicy polscy, profesorowie: Stefan Białobok, Wacław Gajewski, Stefan Gumiński i Jan Kornaś oraz znany botanik z Republiki Federalnej Niemiec, prof. dr Karl Esser, dyrektor Ogrodu Botanicznego w Bochum, wykładowca na tamtejszym Uniwersytecie, a zarazem prezydent najbliższego Międzynarodowego Kongresu Botanicznego mającego się odbyć w 1987 roku w Berlinie Zachodnim. Wręczenia dyplomów dokonał Prezes Towarzystwa, profesor B. Polakowski, gratulując zarazem otrzymanych wyróżnień — najwyższych jakie posiada nasze Towarzystwo.

W imieniu uhonorowanych podziękował profesor Stefan Gumiński, podkreślając iż waga tego wyróżnienia jest tym większa, że obdarowuje nim polska społeczność botaniczna, która nigdy, nawet w naj-

bardziej ponurych czasach stalinowskich nie zrezygnowała z obrony prawdy naukowej i jako jedna z nielicznych grup przyrodników, nie poddała się lansowanej wówczas przez czynniki oficjalne „nowej biologii”, choć niektórzy musieli zapłacić za to wysoką cenę.

Profesor Waclaw Gajewski, który nie mógł osobiście odebrać dyplomu, gdyż przewodził w tym czasie odbywającemu się w Gdańsku Zjazdowi Polskiego Towarzystwa Genetycznego, przesłał list z podziękowaniami do władz PTB i uczestników Zjazdu.

Po oficjalnych uroczystościach i krótkiej przerwie rozpoczęła się o godz. 11³⁰ sesja plenarna, trwająca do godziny 14⁰⁰. Objęła ona cztery referaty: prof. dr M. Olszewskiej — „Paradoks 2C DNA a ewolucja roślin”, prof. dr Karla Essera — „Molecular biological aspects in gerontology — facts and perspectives”, prof. dr Juliana Jakubca — „Zasoby genowe roślin uprawnych w Polsce” oraz prof. dr Romualda Olaczka — „Zagrożenie zasobów genowych roślin i ich ochrona”. Ostatni referat, ze względu na zgromadzone w nim fakty, wagę poruszonego zagadnienia oraz olbrzymi ładunek ekspresyjny wzbudził szczególnie wielki rezonans wśród słuchających. Warto nadmienić, że po swoim wystąpieniu profesor Karl Esser dziękując za zaproszenie na Łódzki Zjazd równocześnie zprosił polskich botaników na Międzynarodowy Kongres Botaniczny w Berlinie informując, że organizatorzy postarali się o pokrycie kosztów Kongresu dla pewnej liczby członków Polskiego Towarzystwa Botanicznego. W odpowiedzi, profesor Polakowski wręczył dostojnemu gościowi piękny album poświęcony twórczości Wita Stwosza z dedykacją od naszego Towarzystwa.

W godzinach 15⁰⁰ do 20⁰⁰, po przerwie obiadowej, odbyła się druga część Walnego Zgromadzenia, w trakcie której wysłuchano i przedyskutowano sprawozdanie ustępującego Zarządu, podjęto uchwały w kilku istotnych dla polskiej społeczności botanicznej sprawach, oraz wybrano nowy 33 osobowy Zarząd Główny i 6 osobową Główną Komisję Rewizyjną. Prezesem Towarzystwa został na drugą kadencję prof. dr B. Polakowski (Olsztyn), zastępcą — prof. dr J. Fabiszewski (Wrocław), sekretarzem generalnym — doc. dr S. Zajączkowski (Warszawa). Na zakończenie obrad profesor K. Rostański zgłosił w imieniu Oddziału Katowickiego propozycję by następny zjazd PTB odbył się w Katowicach. Delegaci przyjęli ten wniosek przez aklamację. Równoległe z Walnym Zgromadzeniem odbywała się sesja plakatowa, w której brali udział członkowie nie będący delegatami na Walne Zgromadzenie.

Drugi dzień Zjazdu (4 IX) przebiegał pod znakiem obrad w sekcjach i sesji plakatowych. Spotkania odbywały się w 7 sekcjach (grupach tematycznych): „Geobotanika i ochrona szaty roślinnej”; „Paleobotanika” (wyłącznie plakaty); „Ogrody botaniczne i arboreta oraz Dendrologia”; „Bryologia”; „Mikologia, lichenologia, algologia”; „Cytologia, embriologia i anatomia”; „Fizjologia i biochemia roślin”.

Ze względu na przewodni temat zjazdu, zorganizowano również dwa sympozja międzysekcyjne: „Zagrożenie roślin zarodnikowych — stan, możliwości i granice ochrony” oraz „Zagrożenie i ochrona szaty roślinnej”. Dosyć bogato, zarówno na sesjach referatowych jak i plakatowych reprezentowana była problematyka z zakresu ekologii, fitosocjologii i florystyki, a także różne działy botaniki molekularnej i mikroskopowej (fizjologia, fitochemia, cytologia i anatomia) oraz tzw. botanika stosowana. W wielu referatach podejmowano problem zagrożenia i wymierania polskiej flory, a także dyskutowano od strony merytorycznej i organizacyjnej sprawę opracowywania tzw. czerwonych list i czerwonych ksiąg. Uderzająco niewiele (prawie brak) było referatów czy plakatów z zakresu systematyki oraz paleobotaniki. Na zjeździe wygłoszono w sumie 122 referaty i komunikaty (w tym 17 na sympozjach międzysekcyjnych) nie licząc czterech przedstawionych dzień wcześniej na sesji plenarnej. Dziewięć referatów wygłoszili zaproszeni goście zagraniczni. Zaprezentowano również 116 plakatów reprezentujących podobnie jak i referaty, wszystkie niemal działy i kierunki szeroko pojętej botaniki. W ciągu obu dni zanotowano 1252 głosy w dyskusjach. Po dosłownym maratonie drugiego dnia, trwającym od 8³⁰ do 19⁰⁰ prawie połowa uczestników wzięła udział we wspólnej uroczystej kolacji w Domu Technika przy Placu Komuny Paryskiej. Zwyczajowo już nowo wybrany prezes profesor B. Polakowski wnosząc toast podziękował organizatorom za ich trud przygotowania zjazdu, poprzedniemu zarządowi za owocną pracę a nowemu zarządowi i wszystkim członkom życzył pomyślności, zdrowia i jak najlepszych wyników w pracy. Następnie, nawiązując do tradycji profesorów B. Hryniewieckiego, B. Pawłowskiego i A. Paszewskiego, profesor Jan Kornaś wygłosił do uczestników zjazdu, krótkie przemówienie po łacinie. Sam profesor Adam Paszewski, nie mogąc uczestniczyć w zjeździe, podobnie jak i poprzednim razem (Zjazd we Wrocławiu) przesłał wszystkim uczestnikom i całej społeczności botanicznej gorące pozdrowienia i najlepsze życzenia — list z życzeniami

zredagowany w języku łacińskim odczytała docent M. Ławrynowicz. Do zebranych przemówił także profesor Karl Esser raz jeszcze dziękując za zaszczytny tytuł członka honorowego PTB i ponawiając zaproszenie do udziału w berlińskim Kongresie. Po przemówieniach wszyscy stojąc zaintonowali *Gaudeamus igitur*.... Następnie w przemilej atmosferze, przy muzyce oraz zastawionym stołem trwały towarzyskie posiady i tańce do samej północy.

Dwa kolejne dni (5 i 6 IX 86) przeznaczono na sesje terenowe. Zorganizowano 5 tras wycieczkowych: 1) Wzgórza Radomszczańskie i Wyżyna Częstochowska (2 dni — prowadził R. Olaczek — 47 uczestników); 2) Wysoczyzna Belchatowska i Wyżyna Częstochowska (2 dni — prowadził J. Hereźniak — 46 uczestników); 3) Belchatowski Okręg Przemysłowy (1 dzień — prowadzili J. T. Siciński i E. Filipiak — 45 uczestników); 4) Puszcza Pilicka (1 dzień — prowadzili: J. K. Kurowski, H. Andrzejewski i R. Samosiej — 55 uczestników); 5) Puszcza Bolimowska (1 dzień — prowadzili: J. Jakubowska-Gabara, i W. Pisarek — 45 uczestników). Dwie pierwsze miały wiele punktów wspólnych, a także wyjątkowo miłe wspólne ognisko pod koniec pierwszego dnia — ognisko z pieczeniem kiełbasy i śpiewami do późnej nocy. Udały się również wyśmienicie wycieczki jednodniowe. W sumie 202 osoby miały możliwość zapoznania się z ciekawymi przyrodniczo obszarami środkowej Polski, problemami ich zagrożenia oraz przedyskutowania w terenie wielu kwestii. Z dokładnej relacji tras zwalnia wydany przez organizatorów „Przewodnik sesji terenowych 47 Zjazdu PTB”. Zadbano także, co wśród dotychczasowych zjazdów PTB należy do rzadkości, o przygotowanie w formie osobnej książeczki, streszczeń referatów i plakatów zjazdowych. Każdy z uczestników dostał również wydrukowany „program Zjazdu” a także użyteczny notatnik i pamiątkową serwetę z okolicznościowym nadrukiem. Pamiętano też o zainteresowaniu Zjazdem przedstawiciele prasy, radia i telewizji. Zaraz pierwszego dnia w programie wieczornym podano w TV migawki z obrad oraz wywiad z profesorem R. Olaczkiem na temat wymierania i zagrożeń polskiej flory. Obszernie poinformowały o Zjeździe dwie wielkonakładowe gazety lokalne: „Dziennik Łódzki” i „Głos Robotniczy”. Pierwsza z gazet zamieściła także interesujący wywiad z docent Marią Ławrynowicz zatytułowany „Pod kapeluszem”, a poświęcony zagrożeniu i ochronie grzybów oraz kulturze ich zbierania.

O randze łódzkiego spotkania świadczy fakt, że wzięło w nim udział 400 uczestników (w tym 325 członków PTB, a więc prawie co czwarty, spośród 1250 członków Towarzystwa). Był to zatem jeden z trzech największych Zjazdów w historii Towarzystwa. Rangę jego podnosi fakt, że poza gośćmi krajowymi, uczestniczyło w nim dziewięciu gości zagranicznych, w ich liczbie: 1. dr Vladimir Antonin (Czechosłowacja — mikolog — Morawskie Muzeum w Brnie); 2. dr Peter Barlow (Anglia — cytolog — Uniwersytet Bristol); 3. prof. Jan Johannes Barkman (Holandia — ekolog — Uniwersytet w Utrechcie oraz Stacja Biologiczna w Wijster); 4. prof. Karl Esser (RFN — genetyk-biotechnolog — Uniwersytet w Bochum, Prezydent XIV Międzynarodowego Kongresu Botanicznego); 5. prof. Hans Kreisel (NRD — mikolog — Uniwersytet w Greiswaldzie); 6. dr Christine Leon (Anglia — Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody i Jej Zasobów); 7. dr Nils Lundquist (Szwecja — mikolog — Muzeum Przyrodnicze w Sztokholmie); 8. dr Ivan Pišut (Czechosłowacja — lichenolog — Słowackie Muzeum Narodowe w Bratisławie); 9. dr Ake Strid (Szwecja — mikolog — Muzeum Przyrodnicze w Sztokholmie).

Gospodarze Zjazdu zadbali również o imprezy towarzyszące. Pamięci botaników zasłużonych w tworzeniu i rozwoju łódzkiego ośrodka botanicznego poświęcono wystawę w Instytucie Biologii Środowiskowej przy ul. S. Banacha.

Dwie wystawy fotograficzne, autorstwa naszego łódzkiego kolegi dr Janusza Hereźniaka, zaprezentowano w gmachu Instytutu Fizyki gdzie odbywały się wszystkie spotkania Zjazdu. Pierwsza zatytułowana „Nasze i nie nasze” przedstawiała piękne doprawdy botaniczno-krajobrazowe impresje autora z jego podróży krajowych i zagranicznych. Druga „Od Zjazdu do Zjazdu” — to fotograficzna kronika z życia Polskiego Towarzystwa Botanicznego między ostatnim w 1961 roku i obecnym zjazdami w Łodzi — galeria portretów indywidualnych i zbiorowych uchwyconych na gorąco.

Dużym zainteresowaniem cieszyło się również stoisko sprzedaży łódzkich wydawnictw botanicznych oraz kartek pocztowych Towarzystwa z okolicznościowym nadrukiem Zjazdu.

Próbując podsumować całość łódzkiego spotkania warto przytoczyć słowa profesora K. Essera. Na uroczystej kolacji powiedział on: „gdybym wiedział, że na tak wysokim poziomie i tak organizacyjnie doskonale przygotowuje się w Polsce krajowe zjazdy botaniczne, nie miałbym dylematu, kogo zaprosić do organizacji Międzynarodowego Kongresu Botanicznego w Berlinie”, i nie był to tylko grzecznościowy

ukłon w stronę organizatorów. Co do takiej oceny wyjątkowa była jednomyślność wśród uczestników. Rzeczywiście był to zjazd w każdym szczególe „dopięty na ostatni guzik” — wynik olbrzymiej pracy wszystkich łódzkich botaników. Co równie ważne, wysiłku jaki musiał się kryć za wspaniale zorganizowanym spotkaniem wcale nie było widać. Spokojne i pogodne cały czas twarze naszych Kolegów, ich troska i serdeczność mogłyby sugerować, że zupełnie nie namęczyli się wcześniej i że olbrzymi trud nie czeka ich jeszcze przez długi czas po naszym wyjeździe. Dziękując za tę wspaniałą ucztę dla botanicznego ciała i ducha zgotowaną pozostaje zawołać: *vivant botanici lodzienses!*

Zbigniew Mirek

